

IRODALMI SZEMLE.

V. Coelestin pápa lemondása és szentté avatása.

Lánczy Gyula: Note sur le grand refus et le canonisation de Célestin V. Paris, 1901. (Armand Colin). Sr. 22 lap.

Lánczy Gyula budapesti egyetemi tanár, ki a kolozsvári egyetemen tartott előadásában is különös emberszeretettel foglalkozott Dantetanulmányokkal, V. Coelestinus pápa lemondásáról és szentté avatásáról irt értekezésében, melyet az összehasonlító történelem párisi nemzetközi kongresszusán mutatott be, azt kutatja: valóban Murrone Péter, V. Coelestinus-e az a pápa, kit Dante a pokolba helyez, mivel gyáván lemondott a hírnévről, a pápai méltóságról. Landino a Divina Comediához irt és 1481-ben kiadott magyarázataiban igenlőleg felelt; többen, mint pl. a német Kannengieszer (1809.) nem tartották illőnek, hogy kutassák azt a nevet, melyet Dante bizonyos okokból elhallgatott; hanem azért az utolsó évtizedben is sokan találgatták a névtelenül hagyott pápa kilétét. Igy Cantera (Nuovi Documenti, Nápoly, 1892/3.), Schultz Haris (Péter von Murrone, Berlin, 1894.) Celidonio (Celestino V. Aquila, 1894.), Tocco (Quel che noa c'è nella Div. Com. o Dante e l' Eresia. Bologna, 1899.), Scartazzini (Bonifacio VIII. ed' un celebre commentatore di Dante. A Civiltà Cattolicában, 1899.). De Lánczynak már ezeknek megjelenése előtt megvolt a maga megállapodott nézete ebben a kérdésben, s azt ki is fejtette a M. Tud. Akadémiában 1901. márcz. 9. V. C-ről s a spiritualistákról, valamint VIII. Bonifác pápasága kezdetéről tartott felolvasásában. Hozzátehetjük, hogy a Pokol prózai fordításában dr. Cs. Papp is (11. l.) C-t ismeri föl a pápa árnyában.

Lánczy figyelmeztet a Paradicsom XII. énekének 124. (nyomdahibából: 134.) versére, mely világot vethet Dantenak a Ferenczrendiek harcizas pártja főbb képviselőihez, Aquaspartához és Casaléhoz való viszonyára. Amazt kárhoyzhatni látszik, míg emez, ki mindig tisztelettel, sőt gyöngédséggel beszél C. ról, kétségtelenül hatott reá. Őt ugyan hidegen hagyja a pápa szerencsétlen sorsa, de abban megegyezik vele, hogy törvénytelennek tartja V. C. lemondását és mint az V. Coelestinusról alapított spiritualis-rend tagjai, kifogyhatatlan VIII. Bonifác pápa iránt

való gyűlöletében. A Paradicsomban (XXVII. 22—24.) Szent Péter üresnek mondja a pápai trónt, melyen Bonifác ül. Dante álláspontja is az tehát, mint a spiritualisoké, hogy V. C. lemondása érvénytelen, sőt Gladstonenak egy megjegyzése szerint törvénytelennek kellett tartania minden utána következő pápát is, mert Bonifác választása a törvényes pápa életében történt. Olyan tan, melynek hirdetői közül 600-at, állítólag, mint eretneket égettek el.

Nagyon figyelemreméltó Lánczy kutatásainak azaz eredménye, hogy V. Coelestinus lemondását az Anjouknak kellett elősegíteniök, hogy a remete helyett VIII. Bonifác személyében olyan pápát ültessenek trónra, ki Siciliát az Aragoni-háztól visszavenni és Magyarországot megszerezni segítsen. Azt az oklevelet, mely az egész bibornoki kar nevében bizonyítja VIII. Bonifác választásának teljesen szabályszerű és érvényes voltát, Lánczy nem tartja hitelesnek. Aunyi bizonyos, hogy a pápaságnak ezen átmeneti korára az Anjouk ifjú házának nagyobb befolyása volt, mint közönségesen hiszik s hogy Dante, az ő homályos és mélyseges rejtvényei mellett is elsőrendű kalauz ebben a kérdésben.

Lánczy tanulmánya csak utal V. Coelestinus lemondásának és szentté avatásának főbb kéreőseire, holott ezt a pápát, kit maga is végzetes világtörténelmi alaknak nevez, irodalmuakban senki sem mutatná be a maga valójában úgy, mint ő. De még akadémiai értekezését sem adta ki. „Engemet csak a tárgy, munka érdekel“, mondja róla a Századoknak még 1895. évi folyamában. De engedje meg, hogy azzal végezzem, a mivel ő végezte: „Onnan még becses alkat-elemek néznek a magyar historiára és láttárlatok nyílnak megvilágításául, melyeknek kár volna a sötétben elveszniök“.

M. S.

Szilágyvármegye monographiája.

Szilágyvármegye törvényhatósági bizottságának megbízásából írta: *dr. Petri Mór*. I. Kötet. Kiadja: Szilágyvármegye közönsége. 1901. 8° 815 l.

Széleskörű levéltári kutatások alapján, a hazai történelem idevágó jeles szakmunkáinak s legkiválóbb történetírói közléseinek felhasználásával, tehát a történetírás követelményei szerint megírva látott nemrégiben napvilágot Szilágyvármegye monographiájának első kötete, Petri Mór dr. tollából, a megye hazafias közönségének kiadásában. Ám a sok nagyszabású, s hazánk történetét részleteiben megvilágító monographia között, melyek az utóbbi évtized alatt megjelentek, s a melyek hazánk ezeréves történetének emlékét „aere perennius“ maradandóbbá tették, Szilágyvármegye története kétségkívül előkelő helyet foglal el, méltót a nagy Wesselényiek nevéhez, kiknek szereplése e megyével, vagy jobban mondva, általában a Szilágyvármegye történetével sok tekintetben összefügg.

Szerző mintegy bevezetéképpen bemutatja Közép-Szolnok-, Kraszna- és Szilágyvármegye czímerét és pecséiteit, s áttér a jelzett